

ТЕХНОЛОГІЧНІ ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ЛЬОНУ-ДОВГУНЦЯ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ДОСЛІДНОГО ПОЛЯ ЖНАЄУ

Дідора В. Г., д.с.-г.н., Деробон І. Ю., к.с.-г.н.

Постановка проблеми. Відродження Поліського шовку і пошуки конкурентної спроможності вимагають проведення глибокого аналізу технології вирощування і первинної переробки льонопродукції. Серед окремих елементів такої технології особливої уваги заслуговують удобрення і обробіток ґрунту – як найбільш енергоємні. Покращення якості трести лляної дозволяє підвищити рентабельність цієї традиційної для Полісся України культури.

Аналіз останніх досліджень. Майже всі публікації стосовно впливу альтернативних добрив на урожай і технологічні показники якості льону-довгунця відносяться до 60-их років минулого сторіччя. Серед сучасних праць стосовно досліджень вказаної тематики слід виділити праці вчених ЖНАЕУ, в яких досить повно розглядається вплив способів основного обробітку ґрунту на врожай і якість культури [1,2]. Слід відмітити, що наукова інформація стосовно впливу сидератів на технологічну якість льонопродукції висвітлена не достатньо повно і потребує додаткових досліджень.

Мета, об'єкт і методика досліджень. Наші дослідження були спрямовані на визначення впливу способів основного обробітку ґрунту та різних доз мінеральних добрив у поєднанні з добривами органічного походження (солома, сидерати) на технологічні показники якості льонопродукції. Об'єктом досліджень являлися процеси покращення якості льону за оптимізації окремих елементів технології його вирощування.

Предмет досліджень – визначення показників якості трети та насіння льону-довгунця.

Визначення вказаних вище показників якості проводили за загальноприйнятою методикою, яка дає змогу їх деталізувати [3] при цьому дотримувались вимог чинних в Україні нормативних документів [4]. Визначення показників посівної придатності насіння проводили згідно методики [5]. Біохімічний аналіз проводили згідно методики [6].

Результати досліджень. Льонарям відомо, що врожай льонопродукції формується двічі – перший раз при вирощуванні стеблостою льону-довгунця і другий при виготовленні трести з отриманого врожаю льоносоломи. Результати визначення номера трести лляної наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Номер трести льону-довгунця залежно від удобрення і обробітку ґрунту, середнє за 2010-2012 рр.

Варіант		Показники якості							
обробітку ґрунту	удобрення	вміст волокна, %		міцність, кгс	група кольору	придатність	горсткова довжина, см	сума балів	номер
		всього	у тому числі довго						
Оранка	Контроль	26,9	40,7	25	III	0,57	76,8	124	1,25
	Солома+N _{10/т}	29,5	41,2	25	III	0,56	77,3	129	1,25
	N ₃₀ P ₆₀ K ₉₀	31,6	43,5	27	III	0,58	79,3	139	1,75
	Солома+ N _{10/т} +зелена маса+N ₁₅ P ₃₀ K ₄₅	32,2	44,1	27	III	0,58	81,5	140	1,75
Дискування	Контроль	26,1	40,1	24	III	0,53	77,4	119	1,25
	Солома+N _{10/т}	28,1	41,8	25	III	0,55	78,8	123	1,50
	N ₃₀ P ₆₀ K ₉₀	31,7	44,5	28	III	0,57	81,9	138	1,75
	Солома+ N _{10/т} +зелена маса+N ₁₅ P ₃₀ K ₄₅	32,1	43,6	27	III	0,58	81,7	137	1,75

Як видно з даних таблиці максимальна якість трести була встановлена у варіанті удобрення з використанням мінеральних добрив, побічної продукції та сидератів. Це пояснюється збільшенням у цих варіантах вмісту волокна, підвищенням показників довжини та міцності за рахунок оптимізації мінерального живлення. Незалежно від обробітку ґрунту використання повної дози мінерального удобрення та половинної дози і внесенням побічної продукції і сидератів забезпечили максимальний номер трести лляної, який становив 1,75. Менш ефективним по впливу на якість трести виявився варіант досліду з використанням лише пожнивних решток де номер становив 1,25.

Як видно з даних таблиці 2 використання добрив позитивно вплинуло на якісні показники урожаю насіння льону-довгунця. Встановлено покращення посівних і технологічних показників якості насіння льону-довгунця встановлені у варіанті досліду з мінеральним удобренням та при використанні побічної продукції, сидератів.

Посівні і технологічні показники якості льону-довгунця залежно від удобрення і обробітку ґрунту, середнє за 2010-2012 рр.

Варіант		Показники якості		
Обробітку ґрунту	удобрення	маса 1000 насінин, г	вихід олії, %	йодне число
Оранка	Контроль	4,1	27	1,85
	Солома+N _{10/т}	4,3	31	1,85
	N ₃₀ P ₆₀ K ₉₀	4,6	34	1,70
	Солома+ N _{10/т} +зелена маса+N ₁₅ P ₃₀ K ₄₅	4,6	34	1,73
Дискування	Контроль	4,1	28	1,85
	Солома+N _{10/т}	4,3	31	1,85
	N ₃₀ P ₆₀ K ₉₀	4,5	34	1,70
	Солома+ N _{10/т} +зелена маса+N ₁₅ P ₃₀ K ₄₅	4,6	34	1,73

Покращення посівних і технологічних показників якості насіння на нашу думку можна пояснити за рахунок оптимізації азотного живлення у тих варіантах досліду, де окрім мінеральних добрив використовувались поживні рештки та сидерати.

Висновки. Безполицевий, поверхневий обробіток не погіршує показники якості льонопродукції (трести та насіння), проте загортання нетоварної продукції попередника, використання сидерату та половинної дози мінеральних добрив N₁₅P₃₀K₄₅ сприяє підвищенню якості льонопродукції.

Використані джерела інформації

1. Біологізація землеробства в умовах правобережного Полісся України / [М.С. Чернілевський, О.А. Дереча, Н.Я. Кривіч та ін.] .–ДАУ, 2002. –156с.
2. Льонарство: підруч.: / [В.Г. Дідора, А.С. Малиновський, О.С. Дереча та ін.]: за ред. В.Г. Дідори. – Житомир: Видавництво ЖНАЕУ, 2008 – 468с.
3. ГОСТ 14897–73. Треста льняная. Технические условия . –М.: Изд- робіт во стандартов, 1973. –18с.
4. ДСТУ 4149:2003. Треста лляна. Технічні умови. К.:Держспоживстандарт України, 2004..14с.
5. Рослинництво: підруч.: / [Д.М. Алімов, М.А. Білоножко, М.А. Бобро та ін.]. – К: Урожай, 2001 – 388с.
6. Прикладна біохімія та управління якістю продукції рослинництва. / [М.М. Городній, С.Д. Мельничук, О.М. Гончар та ін.] / За ред. М.М. Городнього. –К.: Арістей, 2006.-486с.
7. ДСТУ 2240-93. Насіння сільськогосподарських культур. Сортові і посівні якості. К.:Держстандарт України, 93.1993.71.